Dosarul nr.2a-1042/23 (2-22106048-03-2a-24112023),
Instanța de fond: judecătoria Edineț, sediul Briceni
Judecător: A. Procopișina,

CURTEA DE APEL BĂLŢI
D E C I Z I E
În numele Legii

30 ianuarie 2024 mun. Bălți

Colegiul civil şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Bălţi
în componenţă:
preşedintele şedinţei, judecătorul Stela Procopciuc,
judecătorii Natalia Chircu şi Elena Grumeza,
grefier Radmila Roşca,

examinând în şedinţă publică apelurile declarate de Procuratura Generală a RM, Ministerul Justiției al RM şi Copceac Valentina împotriva hotărârii Judecătoriei Edineț, sediul Briceni din 31 iulie 2023 emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Copceac Valentina către Ministerul Justiției al RM, intervenienți accesorii Procuratura Generală a RM privind repararea prejudiciului material, moral şi încasarea cheltuielilor de judecată,

a constatat:

Pretenţiile reclamantului:

1. La 22 iulie 2022 reclamanta Copceac Valentina a înaintat o cerere de chemare în judecată către Ministerul Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală al RM prin care solicită:
   - ✓ încasarea prejudiciul material în sumă de 7896 lei din care 7050 lei cu titlu de cheltuieli de asistenţă juridică prestate în cadrul procesului penal, 828 lei – cheltuieli de transport în cadrul procesului penal şi 18 lei – cheltuieli pentru servicii xerox;
   - ✓ încasarea prejudiciului moral pentru încălcarea dreptului la judecare în termeni rezonabili – 60000 lei;
   - ✓ încasarea prejudiciului moral în mărime de 60 000 lei;
   - ✓ încasarea cheltuielilor de asistenţă juridică în prezenta cauză civilă.
2. În motivarea acţiunii se invocă că, la 19 iunie 2017 procurorul în Procuratura raionului Edineț, Nadejda Podgurschi prin ordonanța de începere a urmăririi penale a dispus începerea urmării penale în privinţa reclamantei Copceac Valentina, în baza elementelor constitutive ale infracţiunii prevăzute de art. 303 alin.(2) Cod Penal RM, pe faptul de amestec sub orice formă în activitatea organelor de urmărire penală cu scopul de a împiedica cercetarea rapidă, completă şi obiectivă a cauzei penale, cu atribuirea cauzei penale a nr. *****. La 19 iulie 2017 procurorul în Procuratura raionului Edineț, Nadejda Podgurschi prin ordonanță a dispus prelungirea termenului de urmărire penală. La 09

august 2017 şi 14 august 2017 reclamanta a fost citată pentru a fi audiată. La 14 august 2017, reclamanta pentru realizarea efectivă a dreptului la apărare a fost nevoit să încheie contract de asistenţa juridică cu avocatul Igor Ţurcanu pentru reprezentarea intereselor în faţa organelor de urmărire penală. La 15 august 2017 procurorul în Procuratura raionului Edineţ, Nadejda Podgurschi a recunoscut reclamanta în calitate de bănuită prin ordonanţa din 15 august 2017. Prin ordonanţele din 18 august 2017, 18 octombrie 2017 si 17 noiembrie 2017 de către procurorul în Procuratura raionului Edineţ, Nadejda Podgurschi a fost dispusă prelungirea termenului de urmărire penală. La 19 octombrie 2017 şi 12 ianuarie 2018 reclamanta Copceac Valentina a fost citată pentru efectuarea acţiunilor de urmărire penală. La 14 noiembrie 2017 procurorul în Procuratura raionului Edineţ, Nadejda Podgurschi prin ordonanţa din 14 noiembrie 2017 a recunoscut reclamanta în calitate de învinuită. Prin ordonanţa din 17 noiembrie 2017, de către procuror în Procuratura raionului Edineţ, Nadejda Podgurschi a fost prelungit termenul de urmărire penală. Prin citaţia nr.70 din 05 ianuari 2018 reclamanta a fost citată pentru data de 18.10.2018 ora 15:00 în incinta Procuraturii raionului Edineţ, pentru participarea la acţiuni de urmărire penală. La 12 ianuarie 2018, reclamanta împreună cu avocatul său, au fost informaţi despre finisarea urmării penale.

3. Reţine reclamanta că, în cadrul proceduri de aducere la cunoştinţă a materialelor cauzei penale avocatul a solicitat prelungirea termenului de aducere la cunoştinţă deoarece era deja ora 16:16. De către avocatul Igor Ţurcanu şi reclamantul Dornean Leonid, la data de 23 ianuarie 2018 a fost depuse cereri cu solicitare de audiere suplimentară a reclamantei în calitate de învinuită, ridicarea materialelor din dosarul penal nr.2015140188 şi clasarea cauzei penale din motiv că acţiunile reclamantei nu întrunesc componenţa de infracţiune prevăzută de art. 303 Cod Penal RM.
4. Astfel, la data de 29 octombrie 2018, prin sentinţa emisă de Judecătoria Edineţ (cauza penală nr. 28-1-808-0202218) a fost hotărât: a înceta procesul penal privind învinuirea lui Dornean Leonid si Copceac Valentina, de săvârşirea infracţiunii prevăzută de art. 303 alin.(2) Cod Penal a RM în legătură că fapta constituie o contravenţie administrativă. A recunoaşte vinovat pe Dornean Leonid si pe Copceac Valentina decomiterea contravenţiei prevăzute de art. 336 Cod Contravenţional a RM. Procesul contravenţional în privinţa lui Dornean Leonid si Copceac Valentina de comiterea contravenţiei prevăzute de art. 336 Cco al RM,se încetează din motivul expirării termenului de prescripţie pentru atragerea la răspunderea contravenţională. Măsura preventivă - obligarea de nepărăsire a ţării aplicată lui Dornean Leonid si Copceac Valentina, se revocă. Corpul delict - CD cu înregistrări video şi audio rămâne în dosarul penal pe tot termenul de păstrare. Acţiunea civilă înaintată de procurorul Podgurschi Nadeida cu privire la încasarea cheltuielilor judiciare în

sumă de 50,22 lei de la Dornean Leonid şi Copceac Valentina în beneficiul statului, se respinge ca neîntemeiată.

5. Mai reţine reclamanta că, în interesele reclamantei, avocatul Igor Ţurcanu, a declarat cerere de apel împotriva sentinţei din 29 octombrie 2018. La 26 februarie 2020 Colegiul penal al Curţii de Apel Bălţi a pronunţat decizia, prin care a fost decis: respinge ca nefondat apelul declarat de procurorul în Procuratura raionului Edineţ Podgurschi Nadejda împotriva sentinţei Judecătoriei Edineţ sediul Central din 29.10.2018. Admite apelurile declarate de avocatul Ţurcanu Igor în interesele inculpaţilor Dornean Leonid Grigore şi Copceac Valentina Vladimir şi inculpaţii Dornean Leonid Grigore şi Copceac Valentina Vladimir împotriva sentinţei Judecătoriei Edineţ sediul Central din 29.10.2018, sentinţă care se casează total, inclusiv din alte motive decât cele invocate, cu pronunţarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanţă după cum urmează. Se achită Dornean Leonid Grigore învinuit în săvârşirea infracţiunii prevăzute de art.42 al.4, 303 al.2 CP RM, din motiv că nu s-a constatat existenta faptei infracţiunii. Se achită Copceac Valentina Vladimir învinuită în săvârşirea infracţiunii prevăzute de art.303 al.2 CP RM, din motiv că nu s-a constatat existenta faptei infracţiunii. Decizia motivată a fost pronunţată public la data de 08 aprilie 2020. Decizia Curţii de Apel Bălţi a fost contestată cu cererea de recurs de către procurorul în Procuratura de circumscripţie Bălţi, Prisacari Lilia. Prin decizia Curţii Supreme de Justiţie RM la data de 04 noiembrie 2020 a fost respinsă cererea de recurs ca fiind vădit neîntemeiată. Decizia motivată fiind pronunţată la data de 03 decembrie 2020.
6. Prin urmare, temei pentru adresare în instanţă serveşte faptul intentării, instrumentării şi examinării unei cauze penale, în urma căreia, Copceac Valentina a fost achitată de învinuirea înaintată. Cauza penală, în viziunea reclamantei a durat o perioadă excesivă, motiv pentru care s-a formulat adresarea în instanţă cu acţiune civilă împotriva Statului cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acţiunile organelor de urmărire penală, procuraturii si repararea prejudiciului moral cauzat în legătură cu încălcarea dreptului la judecare a cauzei în termen rezonabil.
7. Cu privire la capătul de cerere înaintat în baza Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil, reţine reclamanta că, urmărirea penală în privinţa lui Dornean Leonid a început la 15 august 2017, odată cu recunoaşterea acestuia în calitate de bănuit, iar examinarea cauzei în instanţa de judecată a fost finalizată la 03 decembrie 2020, pronunţarea deciziei integrale a instanţei de recurs, deci a durat 2 ani 3 luni si 20 zile. Tragerea la răspundere penală urmează a fi deosebită de pedeapsă penală, care în sine sunt piloni de bază diferiţi ai sistemului de drept penal, or potrivit art. 50 al Codului penal, se consideră răspundere penală condamnarea publică, în numele legii, a faptelor infracţionale şi a persoanelor care le-au săvârşit, condamnare ce poate fi

precedată de măsurile de constrângere prevăzute de lege. Consideră, că tragerea la răspundere penală la caz înseamnă înaintarea acuzaţiei penale, indiferent de statutul procesual al reclamantului. Pentru a dispune de dreptul de a se adresa cu acţiune de despăgubire în sensul legii citate, reclamantul urmează să aibă o sentinţă de achitare, la caz Decizia irevocabilă al Colegiului Penal al Curţii de Apel Bălţi.

8. Invocând prevederile art. 6 lit. a) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti, consideră reclamanta că, acţiunile organului de urmărire penală şi a procuraturii în sensul legii sunt ilicite în sine, caracterul lor ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere şi nu poate fi judecată. Mai mult, potrivit constatărilor făcute în actele de dispoziţie emise, organul de urmărire penală şi procuratura au admis mai multe erori în cadrul urmăririi penale.
9. Alăturat menţionând prevederile art. 3 alin. (2) al Legii privipd modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti şi art. 1207 alin. (1) al Codului civil, menţionează reclamanta că este cert dreptul său de a solicita de la Stat repararea prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite comise în procesul penal de învinuire de comiterea infracţiunii prevăzute la art. 303 alin. (2) din Codul penal al Republicii Moldova, cu privire la cuantumul despăgubirii prejudiciului moral cauzat prin tragerea ilegală la răspunderea penală.
10. Reţinând prevederile art. 11 al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti, susţine reclamanta că a fost învinuită de comiterea infracţiunii prevăzute la art. 303 alin.(2) din Codul penal, care potrivit art. 16 al aceluiaşi cod reprezintă o infracţiune uşoară. Dar, potrivit sentinţei primei instanţe faţă de reclamant a fost aplicată şi o măsura preventivă sub formă de obligaţie de nepărăsire a ţării, care a fost revocată odată cu sentinţa pe caz. Astfel indică reclamanta că, a fost umilită de comportamentul organelor de urmărire penală, prin faptul că în mod deliberat şi cu bună ştiinţă despre lipsa în acţiunile lui Domean Leonid şi Copceac Valentina a componenţei de infracţiune pornită urmărirea penală, au fost utilizate măsuri preventive prevăzute de procedura penală. În circumstanţele expuse, având în vedere cele menţionate supra, consideră necesar de a încasa de la Stat, reprezentat de Ministerul Justiţiei, o despăgubire bănească în mărime de 60 000 de lei, care este una rezonabilă şi echitabilă, fiind o despăgubire utilă şi suficientă, compensatoare pagubelor de ordin moral cauzat reclamantei şi, care corespunde criteriilor de despăgubire stabilite de CEDO prin jurisprudenta sa.

11. În continuare reclamanta reţinând prevederile art. 2 alin. (1), (2), (3) şi (6) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti nr. 87 din 21 aprilie 2011, a menţionat că, repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei, care a depus cererea de reparare a prejudiciului. Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti se repară indiferent de vinovăţia instanţei de judecată, a organului de urmărire Traală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătoreşti sau a instituţiei de stat debitoare. Mărimea reparaţiei prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti se stabileşte de instanţa de judecată în fiecare caz în parte, în funcţie de circumstanţele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum şi de pretenţiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanţei de judecată şi a autorităţilor relevante, de durata încălcării şi de importanţa procesului pentru reclamant. Articolul 6 § 1 din Convenţia pentru apărarea drepturilor şi libertăţilor rundamentale ale omului prevede că orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public şi în termen rezonabil, de către o instanţă - independentă şi imparţială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor şi obligaţiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzaţii în materie penală îndreptate împotriva sa. Instanţa de recurs reţine că termenul rezonabil trebuie raportat la fiecare caz în parte, luând în considerare durata procedurii, natura pretenţiilor, complexitatea procesului, comportamentul autorităţilor competente şi al părţilor, dificultatea dezbaterilor, aglomerarea rolului instanţelor, precum şi exercitarea căilor de atac.
12. Prin urmare consideră reclamanta că este important de remarcat că, data începerii curgerii termenului în materia procedurilor penale începe la ziua înaintării acuzaţiei penale, care nu obligatoriu coincide cu ziua recunoaşterii în calitate de bănuit, învinuit, sau ziua unui alt act de procedură, prin care persoanei i se recunoaşte oficial o altă calitate de acuzat. La identificarea zilei de la care încep să curgă garanţiile unui proces echitabil pentru acuzat, în sensul Articolului 6 § 1 din Convenţia pentru apărarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, se ţine cont de notificarea oficială din partea autorităţii competente, privind suspiciunea referitoare la comiterea unei fapte penale. În durata procedurilor penale cu certitudine se includ

proceduri de urmărire penală, proceduri începând din momentul în care acuzatul a fost implicat în proces, indiferent de statutul acestuia dacă a avut loc o notificare oficială şi dacă aceasta avut consecinţe asupra situaţiei lui. In viziunea reclamantului durata urmării penale a fost excesiv de lungă durată, fără careva temeiuri plauzibile, cu un şir de ordonanţe de prelungire a urmării penale.

13. În acest sens invocă, că din materialele cauzei rezultă cu certitudine că, urmărirea penală pe faptul amestecului sub orice formă în activitatea organelor de urmărire penală cu scopul ce a împiedica cercetarea rapidă, completă şi obiectivă a cauzei penale, a fost începută la 15 august 2017, când reclamanta a fost recunoscută în calitate de bănuită, la 14 noiembrie 2017 în calitate de învinuită, iar rechizitoriul a fost întocmit şi expediat la 31 ianuarie 2018 dosarul penal fiind expediat în instanţa de judecată. Astfel, la identificarea zilei de la care încep să curgă garanţiile unui proces echitabil pentru acuzat, în sensul Articolului 6 § 1 din Convenţie, se ţine cont de notificarea oficială, din partea autorităţii competente, privind suspiciunea referitoare la comiterea unei fapte penale şi dacă aceasta a avut consecinţe asupra situaţiei lui. Odată identificată perioada de referinţă, aprecierea rezonabilităţii timpului procedurilor se face potrivit următoarelor criterii miza pentru reclamantă; comportamentul părţilor în proces şi complexitatea cauzei. Complexitatea cauzei se apreciază după caz şi individual, ţinându-se cont de substanţa acuzaţiilor penale, necesitatea unui volum probatoriu, expertize, numărul de martori sau părţi în proces, ori elemente de extraneitate, existenţa altor proceduri paralele, etc. Comportamentul părţilor include aprecierea comportamentului reclamantei şi autorităţilor. Se va aprecia buna/rea-credinţa a tuturor părţilor implicate în proces, inclusiv existenţa unor întârzieri inexplicabile, amânări neîntemeiate, consecutivitatea şedinţelor, planificarea unei ordini a şedinţelor cu pauze îndelungate; etc. Miza (interesul) pentru reclamant relevă importanţa sau scopul pentru persoana care pretinde violarea dreptului său la un termen nerezonabil.
14. Reţine că, miza pentru reclamantă din punct de vedere al ingerinţei statului în dreptul constituţional la libera circulaţie, este mare, deoarece, din momentul în care i -a fost aplicată o restricţie sub formă de obligaţie de nepărăsire a ţării şi până la emiterea sentinţei, reclamanta, de facto nu putea să părăsească hotarele Republicii Moldova. Miza pentru reclamantă în procedura penală derivă şi din faptul că pedeapsa care putea fi aplicată este sub formă de amendă penală până la 700 unităţi convenţionale, iar pedeapsa sub formă de muncă neremunerată în folosul comunităţii sau muncă neremunerată în folosul comunităţii, de la 180 la 240 de ore, neputând fi aplicată, deoarece reclamanta este pensionară şi legea interzice această pedeapsă faţă de persoane pensionare.

15. Alăturat menţionează că, Copceac Valentina este beneficiar al prestaţiei sociale pensie pentru limita de vârstă. Reieşind din faptul că, veniturile reclamantei sunt modeste din pensia 933 lei, aplicarea unei amenzi penale, solicitate de procuror ar fi pus în pericol existenţa fizică al reclamantului şi imposibilitatea de a achita amenda, deoarece 700 unităţi convenţionale reprezintă suma de 35000 lei, ce echivalează cu pensia reclamantului pentru trei ani de zile. Or, dacă nu achita amenda, atunci exista riscul înlocuirii amenzii cu închisoare, care trebuia să fie executat în mod real.
16. Referitor la complexitatea cauzei, consideră că cauza penală de învinuire a lui Copceac Valentina în comiterea infracţiunii prevăzută de art. 303 alin.(2) Codul penal, este una complexă, având în vedere capătul de învinuire şi materialul probator. Referitor la conduita părţilor şi autorităţilor naţionale, reieşind din raporturile privind modul de respectare a termenului rezonabil la examinarea şi judecarea cauzei penale, consideră că reclamantei Copceac Valentina nu poate fi imputată tergiversarea examinării cauzei. Scurgerea unui termen de 2 ani 3 luni 20 zile ani de la prima audiere, până la concluzia irevocabilă a instanţei de judecată în privinţa acuzaţiei aduse, este cu siguranţă un termen excesiv de mare şi care nu poate fi considerat rezonabil, deoarece depăşeşte chiar şi termenul de prescripţie de 2 ani prevăzut de lege pentru tragerea la răspundere penală. În atare circumstanţei, având în vedere perioada examinării cauzei penale de aproximativ 2,5 ani, de atitudinea părţilor la judecarea cauzei, complexitatea cauzei penale, precum şi miza reclamantei, invocă faptul încălcării dreptului Copceac Valentinei, la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale.
17. Invocând prevederile art. 5 alin. (1) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti nr. 87 din 21 aprilie 2011, în urma constatării faptului, că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen, susține că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echităţii, care exprimă că indemnizaţia trebuije să prezinte o justă şi integrală despăgubire. Potrivit jurisprudenţei CEDO, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacţie echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu şi nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor şi nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor. În cazul reclamantei, consideră că suma de 60 000 lei în calitate de despăgubire a prejudiciului moral cauzat prin încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei ar constitui o satisfacţiei echitabilă a despăgubirilor şi ar atinge scopul și finalitatea prevăzută de lege.

18. Cât privește cheltuielile suportate de Copceac Valentina în legătură directă cu cauza penală de învinuire conform art. 303 alin. (2) Cod Penal reclamanta face referire la datele când a fost citată și a avut necesitatea de a se prezenta la organul de urmărire penală, procuratură, judecătoriei, indicînd prețul și numerele biletelor de călătorii și alte cheltuieli, solicitând în acest sens încasarea cheltuielilor de transport în sumă de 828 lei, cheltuielile pentru asistență juridică în mărime de 7050 lei, cheltuielile suportate pentru copii la xerox în sumă de 18 lei.
19. La data de 26 octombrie 2022 Ministerul Justiției al RM a depus cerere privind aplicarea excepției de tardivitate, prin care a solicitat respingerea acțiunii înaintate de Copceac Valentina ca tardivă în partea pretenției privind repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecare în termen rezonabili (f.d.132-134, Vol.I).
20. Prin încheirea judecătoriei Edineț, sediul Briceni din 04 aprilie 2023 s-a admis cererea privind excepția de tardivitate înaintată de Ministerul Justiției. Cererea de chemare în judecată înaintată de Copceac Valentina împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală al RM, în partea pretenției privind repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil, s-a respins ca fiind înaintată tardiv (f.d. 151-164, Vol.I).
21. Prin cererile de concretizare a cerințelor în partea cheltuielilor de judecată din 04 aprilie 2023, 11 iulie 2023, 17 iulie 2023 și 20 iulie 2023, reclamanta Copceac Valentina menționând că a suportat cheltuieli de transport în sumă de 1468 lei, cheltuieli de asistență juridică în sumă de 16350 lei și cheltuieli pentru servicii xerox în sumă de 546 lei, în total 18 264 lei.

Poziția instanței de fond:

22. Prin hotărârea judecătoriei Edineț, sediul Briceni din 31 iulie 2023 acțiunea civilă a fost admisă în parte, s-a încasat din contul statutului prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul Valentinei Copceac suma de 25 000 cu titlu de prejudiciul moral, suma de 1384 lei cu titlul de cheltuieli pentru transport și 536 lei cheltuieli pentru servicii xerox, suma de 7050 lei cu titlu de cheltuieli pentru asistența juridică din cadrul procesului penal și 9 200 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică din cadrul prezentului proces. În rest, pretențiile Valentinei Copceac au fost respinse ca neîntemeiate.

Solicitarea apelanților:

23. Invocând netemeinicia hotărârii Judecătoriei Edineț, sediul Briceni din 31 iulie 2023, Ministerul Justiției la 09 august 2023 a declarat apel în termen, depunând cerere de apel nemotivată prin care a solicitat admiterea apelului, casarea hotărârii în partea admiterii acțiunii cu emiterea unei noi hotărâri în această parte, prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată, sau modificarea hotărârii în partea ce ține de încasarea din contul bugetului de stat

a prejudiciului moral în sensul diminuării acestei sume corespunzător sumelor acordate de Curtea Europeană şi instanţele judecătoreşti naţionale.

24. La 16 august 2023 Procuratura Generală al RM a depus cerere de apel împotriva hotărârii instanţei de fond prin care a solicitat admiterea apelului, casarea hotărârii cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acţiunii civiler înainate de Copceac Valentina.

Argumentele părţilor:

25. În motivarea apelului declarat de Procuratura Generală al RM s-a invocat că, prin sentinţa din 29 octombrie 2018 s-a dispus încetarea procesului penal în privinţa lui Copceac Valentina şi Dornean Leonid, fiind contestată la CA Bălţi prin decizia din 26 februarie 2020, Copceac Valentina a fost achitată din motivul că nu s-a constatat existenţa faptei infracţiunii, decizie irevocabilă, însă deşi emiterea sentinţei de achitare în privinţa reclamantei face aparent ca fiind aplicabilă norma art. 6) lit.a) din Legea 1545, urmează să ţină cont de faptul că potrivit legii persoana are dreptul să solicite despăgubire în situaţia în care aceasta a fost condamnată, iar ulterior în privinţa sa a fost emisă sentinţă de achitare. Reclamanta nu a fost atrasă la răspundere penală şi nici nu i s-a dat acordat statut de condamnată, ultima având doar calitate de bănuită, învinuită de comiterea unei infracţiuni în baza probelor acumulate în cadrul urmăririi penale, în privinţa reclamantei nefiind emisă o sentinţă definitivă de condamnare.
26. Reiterând prevederile art. 2) şi art.3) al Legii nr. 1545, reţine apelantul că toate acţiunile organului de urmărire penală au fost efectuate în conformitate cu prevederile legale. Pe durata acţiunilor procesuale şi judecării cauzei penale în instanţa de judecată, reclamantei nu i-au fost încălcate drepturile procesuale, iar la materialele cauzei nu sunt probe în confirmarea faptului că actele procedurale emise în privinţa reclamantei de către organul de drept sunt calificate ca ilegale. Reclamanta nu a fost reţinută sau arestată, fiind recunoscută în calitate de bănuită şi în cadrul examinării cauzei în calitate de inculpată. Drept urmare, reclamanta nu a fost îngrădită în careva drepturi, nu i-au fost cauzate suferinţe fizice şi psihice.
27. La fel susţine că, reclamanta nu a prezentat probe justificative care ar demonstra prezenţa unor suferinţe fizice sau psihice, or, motivarea prezenţei suferinţelor psihice prin pornirea urmăririi penale precum şi aplicarea măsurii preventive de nepărăsire a localităţii, care a fost revocată, nu poate fi reţinută în justificarea prejudiciului moral, nefiind indicate legătura de cauzalitate dintre acţiunile pretins ilegale ale organelor de drept şi pretinsele suferinţe cauzate. La fel afirmaţiile reclamantei privind înrăutăţirea stării de sănătate ca urmare a audierii sale în calitate de bănuită, este lipsită de suport probant, nefiind anexate careva acte medicale în acest sens. La fel este nejustificat faptul că instanţa la admiterea parţială a acţiunii a pus la bază afirmaţia pur declarativă a reclamantei cu privire la afectarea stăriii financiare a ultimei ca

urmare a sancţionării contravenţionale, or la materialele cauzei nu se regăseşte nici un act care ar indica asupra aplicării unei amenzi. La fel la cererea de chemare în judecată nu au fost anexate probe întru solicitarea privind încasarea a sumei de 536 lei pentru copii la xerox suportate în cadrul procesului penal. La fel urma a fi respinsă şi solicitarea privind încasarea sumei de 7050 lei solicitată de reclamantă cu titlu de cheltuieli de asistenţă juridică suportate în cauza penală, or a ceasta nu a fost exprimată în limita unui cuantum rezonabil. Referitor la solicitarea privind încasarea prejudiciului moral în mărime de 60 000 lei, reclamanta nu a prezentat probe care ar demonstra prezenţa unor suferinţe cauzate, argumentele având un caracter declarativ şi formal, or, reclamanta nu a fost supusă reţinerii sau condamnată cu pedeapsa sub formă de închisoare.

28. La 29 august 2023, Copceac Valentina a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii Judecătoriei Edineţ, sediul Briceni din 31 iulie 2023 prin care a solicitat, admiterea apelului casarea în parte a hotărârii cu pronunţarea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată să fie admisă integral.
29. Prin încheierea Colegiului Civil al Curţii de Apel Bălţi din 27 noiembrie 2023 nu s-a dat curs cererii de apel declarate de Ministerul Justiţiei al RM şi Copceac Valentina, fiindu-i acordat termen apelanţilor pentru prezentarea şi înregistrarea la Direcţia Evidenţă şi Documentare Procesuală (cancelaria) a Curţii de Apel Bălţi a cererii de apel motivate cu semnătura olografă până la 19 decembrie 2023.
30. La 18 decembrie 2023 apelanta Copceac Valentina reprezentată de avocatul Ţurcanu Igor a depus cererea de apel motivate prin care a solicitat admiterea apelului, casarea în parte a hotărârii cu pronunţarea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată să fie admisă integral.
31. În motivarea cererii de apel declarate de Copceac Valentina s-a invocat că, instanţa nu a reţinut şi nu a dat apreciere circumstanţelor invocate de reclamantă şi anume: faptul că faţă de Copceae Valentina au fost aplicate măsuri preventive de obligaţie de a nu părăsi ţara care au fost menţinute pe durata urmării penale şi până la adoptarea sentinţei primei instanţe; vârsta înaintată al lui Copceac Valentina şi starea ei de sănătate; faptul că starea de stres şi suferinţe psihice ale reclamantei au durat timp îndelungat de la pornirea urmăririi penale şi până la adoptarea deciziei instanţei de apel, prin care a fost achitată; acuzatorul de stat a solicitat ca Copceac Valentina să fie pedepsită cu amendă penală mărimea căreia constituie pensia pe circa doi ani de zile si, dacă nu era sentinţa de achitare atunci Copceac Valentina pentru ca să nu fie înlocuită pedeapsa cu amendă cu cea de închisoare să pună viaţa în pericol şi de a achita amenda din contul pensiei, care este sub limita de existenţă; după ce a fost adoptată decizia de achitare şi a devenit irevocabilă din partea organului de procuratură nu au parvenit scuze oficiale în scris prin care ar fi fost cerute scuze pentru faptul urmăririi penale şi limitarea

drepturilor constituţionale; poziţia participanţilor la procesul civil de reparare a prejudiciului cauzat, care au negat şi nu admis că Copceac Valentina are dreptul la repararea prejudiciului cauzat de organele de urmărire penală şi judecată.

32. Mai reţine că, instanţa de fond nu a motivate sufiecient capătul de cerere ce ţine de prejudicial moral, deoarece nu a reţinut argumentele părţii reclamante şi nu le-a dat apreciere.
33. La 19 decembrie 2023, apelantul Ministerul Justiţiei al RM a depus cererea de apel motivată prin care a solicitat admiterea apelului înaintat, cu titlu principal casarea hotărârii în partea admiterii acţiunii cu emiterea unei noi hotărâri în această parte, prin care acţiunea să fie respinsă ca neîntemeiată; cu titlu secundar modificarea hotărârii în partea ce ţine de încasarea din contul bugetului de stat a prejudiciului moral în sensul diminuării acestei sume corespunzător sumelor acordate de Curtea Europeană şi instanţele judecătoreşti naţionale.
34. În motivarea apelului declarat de Ministerul Jutiţiei al RM s-a invocat că, de către instanţa de fond s-a apreciat superficial şi lacunar probele şi explicaţiile Ministerului Justiţiei şi ale Procuraturii Generale, limitându-se în mare parte la explicaţiile şi înscrisurile reclamantei şi a avocatului acesteia; s-a interpretat în mod eronat normele de drept material, considerând că la caz este întrunită condiţia privitoare la prejudciul reparabil ,,aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de a nu părăsi localitatea sau ţara" art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 1545/1998, fără a argumenta ilegalitatea măsurii procesuale date aplicate de către organul de urmărire penală în privinţa reclamantei/învinuitei în cadrul procesului penal; s-a aplicat legea care nu trebuia să fie aplicată în partea dispunerii compensării cheltuielilor de judecată şi a cheltuielilor de asistenţă juridică suportate la examinarea procesului penal art. 94 alin. (1), art. 96 alin. (1) Cod de procedură civilă, urmând a fi aplicate normele de drept material art. 7 lit. g), e) în coroborare cu art. 3, art. 13 alin. (1) din Legea nr. 1545/1998; s-a aplicat eronat norma prevăzută la art. 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în partea dispunerii compensării cheltuielilor de asistenţă juridică suportate la examinarea prezentei cauze în mărime de 9200 lei, or contrar art.94 alin.(1) din CPC, prima instanţă a admis integral pretenţia dată, în contextul în care a dispus admiterea parţială a cererii de chemare în judecată (din suma de 60 000 lei solicitată cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală şi procuraturii, s-a dispus încasarea sumei de 25 000 lei); s-a stabilit în mod arbitrar cuantumul prejudiciului moral, fără luarea în considerare a criteriilor prevăzute la art. 11 din Legea nr. 1545/1998 şi art. 219 alin.4) din Codul de Procedură penală, precum şi fără a lua în considerare jurisprudenţa naţională în cauze analogice.
35. Reţine apelantul că, conform prevederilor art. 6 din Legea nr. 1545, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea şi modul stabilit de prezenta lege, apare în

cazul, devenirii definitive şi irevocabile a sentinţei de achitare. Conform circumstanţelor speţei, în privinţa reclamantei la data de 29.10.2018 a fost emisă sentinţa Judecătoriei Edineţ prin care s-a dispus încetarea procesului penal în privinţa acesteia precum şi a lui Dornean Leonid. Urmare a atacării sentinţei respective, la data de 26.02.2020, Curtea de Apel Bălţi a emis decizia prin care reclamanta învinuită de comiterea infracţiunii prevăzute la art. 303 alin. (2) din Codul Penal, a fost achitată din motivul că nu s-a constatat existenţa faptei infracţiunii. Decizia Curţii de Apel a rămas irevocabilă prin închierea Curţii Supreme de Justiţie din 04.11.2020. Aşadar, în privinţa reclamantei a fost emisă sentinţa de achitare, rămasă definitivă şi irevocabilă decizia Curţii de Apel Bălţi din 26.02.2020, iar prima instanţă just a constatat că reclamanta se regăseşte în unul din cazurile prevăzute la art. 6 din Legea nr. 1545, care aparent ar acorda dreptul la reabilitare. Acest fapt, Ministerul Justiţiei nici nu a negat şi nu a contestat. Totuşi, motivarea primei instanţe precum că intimata reclamnta este în drept să solicite repararea prejudiciului cauzat, în conformitate cu prevederile Legii nr. 1545, în prezenţa doar a hotărârii de achitare, o apreciază ca fiind o poziţie eronată în condiţiile în care intimatul nu întruneşte nici una din condiţiile stabilite la art. 3 alin. (1) din Legea nr. 1545. 13. Relevant speţei este condiţia prevăzut la art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 1545.

36. Mai menţionează că, prima instanţă a constatat că reclamanta/intimata nu a fost reţinută sau arestată, dar i-a fost aplicată măsura preventivă declaraţia de nepărăsire a localităţi, care ulterior a fost revocată şi a menţionat asupra întrunirii la caz a condiţiei privitoare la prejudicial reparabil de la art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 1545, fără a argumenta ilegalitatea aplicării acestei măsuri procesuale. Prin prisma art. 3 din Legea nr. 1545 deduce expres, că nu orice acţiune a organelor de drept şi judecătoreşti atrage răspunderea statului, este important şi necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept. Astfel, dacă se demonstrează printr-un act judecătoresc de dispoziţie irevocabil că acţiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sînt/au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana. Or, instanţa de judecată urma să indice expres care anume act normativ justifică răspunderea statului. Mai relevă că, organul de urmărire penală, conform art. 19 din Codul de Procedură Penală, a avut obligaţia de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă şi obiectivă a circumstanţelor invocate în actul de sesizare, de a constata atât circumstanţele care dovedesc vinovăţia, cât şi cele care dezvinovăţesc, precum şi circumstanţele care atenuează sau agravează răspunderea penală. Recunoaşterea persoanei în calitate de bănuit şi învinuit sunt măsuri procesuale prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică în vederea stabilirii adevărului, având ca scop legitim de a asigura măsuri eficiente de luptă cu criminalitatea şi acest

scop este proporţional anumitor restricţii care pot avea loc în cadrul desfăşurării urmăririi penale.

37. Astfel, reieşind din probatoriul acumulat la faza urmăririi penale, consideră că acţiunile procesuale realizate în privinţa reclamantei au fost necesare şi legale la etapa procesuală corespunzătoare. Anume în cadrul cercetării judecătoreşti, în ordine de apel, probele administrate pentru elucidarea faptelor şi împrejurărilor cauzei sub toate aspectele în condiţii de nemijlocire, publicitate şi contradictorialitate au dovedit lipsa vinovăţiei prezentului intimatei în comiterea infracţiunii imputate. Deşi aparent reclamanta ar dispune de dreptul pretins în condiţiile lit. a) art. 6 al Legii nr. 1545 din 25.02.1998, totuşi în privinţa acestuia nu au fost comise acţiuni ilicite, or în lipsa temeiului statuat în art. 3 alin. (1) din Legea 1545, prejudiciul pretins a fi cauzat intimatului/reclamantului nu este reparabil.
38. Cu referire la cuantumul prejudiciului moral, apreciază apelantul că prima instanţă nu a motivat efectiv hotărârea în această parte, stabilind în mod arbitrar cuantumul acestei pretenţii, prin enumerarea acţiunilor procesuale desfăşurate în privinţa intimatei/reclamantei şi impactul acestor acţiuni asupra acesteia, prin enumerarea unor stări şi emoţii, lipsite de suport probator. Prima instanţă urma să-şi motiveze hotărârea în partea stabilirii cuantumului prejudiciului moral prin raportarea circumstanţelor speţei la prevederile legale şi anume prin prisma criteriilor prevăzute la art. 11 din Legea nr. 1545 şi a art. 219 alin.(4) din Codul de Procedură penală, după cum urmează: A) gravitatea infracţiunii de a cărei săvîrşire a fost învinuită persoana respectivă 23. Intimatei i-a fost imputată comiterea infracţiunii prevăzute la art. 303 alin. (2) din Codul Penal, pasibilă de pedeapsă sub forma amenzii, care în coroborare cu art. 16 alin. (2) din Codul Penal este calificată ca infracţiune uşoară. În eventualitatea aplicării pedepsei, reclamanta nu risca să fie contrânsă în careva drepturi, ci doar să-i fie diminuat patrimoniul. B) caracterul şi gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală şi la examinarea cauzei penale în instanţa de judecată. Pe durata acţiunilor procesuale şi judecării cauzei penale în instanţa de judecată, reclamantei nu i-au fost încălcate drepturile procesuale, iar la materialele cauzei nu există nicio probă concludentă, pertinentă, utilă şi veridică în confirmarea faptului că actele procedurale emise în privinţa reclamantului de către organul de drept sunt calificate ca ilegale. Or, în corespundere cu norma art.218 din Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova, instanţa de judecată, constatând în procesul de judecată fapte de încălcare a legalităţii şi a drepturilor omului, o dată cu adoptarea hotărârii, emite şi o încheiere interlocutorie prin care aceste fapte se aduc la cunoştinţa organelor respective, persoanelor cu funcţie de răspundere şi procurorului. C) rezonanţa pe care a avut-o în societate informaţia despre învinuirea persoanei. Raportînd abordările Curţii Europene în acest sens cu situaţia din prezenta speţă, remarcă că intimata/reclamanta

nici nu a invocat un asemnea în criteriu la aprecierea cuantumului prejudiciului moral, iar din circumstanţele cauzei nu se atestă prezenţa cărorva probe ce ar justifica faptul că reclamanta a avut parte de o reputaţie profesională şi ca urmare a intentării dosarului penal această reputaţie profesională a fost ştirbită. D) durata urmăririi penale, precum şi durata examinării cauzei penale în instanţa de judecată. Cu privire la durata urmăririi penale, reţine că reclamanta a fost recunoscută în calitate de bănuit la data de 15.08.2017 prin ordonanţa procurorului Procuraturii Edineţ, iar la data de 14.11.2017 a fost pusă sub învinuire, fiindu-i incriminată infracţiunea prevăzută la art. 3521 CP. Ulterior a fost întocmit rechizitoriul şi transmis instanţei la data de 30.01.2018 pentru examinarea în fond, la Judecătoria Edineţ, sediul Central. Aşadar, urmăririrea penală pornită în privinţa reclamantei a vizat perioada 15.08.2017- 30.01.2018, fiind desfăşurată într-un termen restrâns de 5 luni şi 15 zile. Cu privire la durata judecării cauzei, reţine că cauza penală a parvenit în adresa Judecătoriei Edineţ, sediul Central la data de 02.02.2018, iar la data 29.10.2018 .02.2021 a fost pronunţată sentinţa nr. 1-33/18 de încetare a procesului penal. Deci termenul de judecare a cauzei în instanţa de fond este de 8 luni şi 27 zile (02.02.2018- 29.10.2018). La data de 12.11.2018 avocatul reclamantei a depus cererea de apel împotriva sentinţei primei instanţe. La data de 26.02.2020 a fost emisă decizia nr. 1a-790/2018 a Curţii de Apel Bălţi de achitare a reclamantei, motivarea căreia a fost pronunţată la data de 08.04.2020. În urma contestării deciziei Curţii de Apel a fost emisă decizia Curţii Supreme de Justiţie din 04.11.2020 prin care s-a respins cererea de recurs depusă de procurorul Procuraturii de circumscripţie Bălţi. Deci termenul de judecare a cauzei, la nivelul celor 3 nivele a instanţelor judecătoreşti naţionale este de 2 ani 9 luni 2 zile cuprinzând perioada 02.02.2018-04.11.2020. Aşadar instrumentarea cauzei în privinţa reclamantei a durat 3 ani 2 luni 20 de zile (15.08.2017-04.11.2020), fapt ce corespunde garanţiei privind examinarea cauzei în termen rezonabil, conform art. 6 CEDO. e) durata aflării nelegitime a persoanei în detenţie. În speţă, intimata nu a fost reţinută sau arestată, fiind doar recunoscută în cadrul urmăririi penale ca bănuit/învinuit şi respectiv în cadrul examinării cauzei având calitatea de inculpat. Deci aceasta nu a fost îngrădită în careva drepturi.

39. De asemenea, susţinea apelantul că instanţa de fond nu a motivat suficient hotărârea privind stabilirea cuantumul prejudiciului moral, or suma de 25 000,00 lei este excesivă şi disproporţională principiilor compensării echitabile şi rezonabile a prejudiciului moral, nefiind stabilite suferinţele morale de o asemenea intensitate, precum şi la stabilirea cuantumului despăgubirilor se impune necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacţie echitabilă pentru prejudiciul moral suferit, să aibă efect compensatoriu şi nu trebuie să constituie venituri nejustificative. În vederea argumentării netemeiniciei hotărârii primei instanţe în partea stabilirii cuantumului prejudicului moral,

face trimitere apelantul la jurisprudenţa naţională. La caz susţine că, instanţa a dispus încasarea cu titlu de despăgubiri morale în beneficul reclamantei a unei sume de 5 ori mai mare decât în situaţia din jurisprudenţa naţională, în contextul în care prezenta intimată/reclamantă a deţinut de asemenea calitatea de bănuită/învinuită şi inculpată, însă a fost acuzată de comiterea unei infracţiuni uşoare, durata examinării cauzei a fost mai redusă de 3 ani şi 2 luni şi dat fiind statutul său social, nici reputaţia nu i-a fost ştirbită în vreun fel prin exercitarea în privinţa acestuia a procesului penal. Totodată, notează că în materia drepturilor omului, potrivit jurisprudenţei Curţii Europene, o recunoaştere oficială şi publică a violării constituie prin sine o satisfacţie echitabilă suficientă pentru orice prejudiciu moral eventual suferit de reclamant.

40. La fel susţine apelantul ilegalitatea hotărârii primei instanţe în partea dispunerii compensării cheltuielilor de judecată şi a cheltuielilor de asistenţă juridică suportate la examinarea procesului penal, pe motivul aplicării legii care nu trebuia să fie aplicată şi anume a legii procedural art. 94 alin. (1) şi art. 96 alin. (1) din Codul de procedură civilă, or la caz această pretenţie are caracter de prejudiciu material cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, care face aplicabilă- legea materială- art. 7 lit. g), e) în coroborare cu art. 3, art. 13 alin. (1) din Legea nr. 1545/1998. De asemenea susţine netemeinicia hotărârii în partea adjudecării cheltuielilor de asistenţă juridică suportate la examinarea cauzei penale, or acestea nu au fost probate în mod corespunzător, or, adjudecarea cheltuielilor de asistenţă juridică suportate în cadrul procesului penal este posibilă doar dacă este întrunită una din condiţiile privitoare la prejudiciul reparabil prevăzute de art. 3 din Legea nr. 1545 şi doar dacă au fost probate în mod corespunzător. Dat fiind că circumstanţelor speţei nu este incidentă nici una din condiţiile prevăzute la art. 3 din Legea nr. 1545, evident că nu este aplicabil nici art. 7 în coroborare cu art. 13 din legea dată, care ar îndreptăţi reclamanta de a obţine, cu concursul instanţei, repararea prejudiciului material, exprimat prin cheltuielile de asistenţă juridică.

41. Astfel, susţine apelantul că întru probarea cheltuielilor de asistenţă juridică suportate în cadrul cauzei penale nu este suficientă prezentarea bonului de plată, în care se indică doar faptul prestării serviciilor de asistenţă juridică în cadrul cauzei date şi mărime acestora. În ce priveşte certitudinea cheltuielilor de asistenţă juridică, anume plata acestei sume de bani, reţine că nu au fost stabilite relaţiile contractuale dintre reclamant şi avocat întru apărarea intereselor acesteia la examinarea cauzei penale date, or, la materialele prezentului proces civil nu a fost anexat contractul de asistenţă juridică încheiat între reclamant şi avocat, lista detaliată a actelor/acţiunilor efectuate de avocat şi a timpului aferent acestora (cu tariful şi orarul), precum şi darea de seamă pentru lucrul efectuat în baza contractului. Deci, susţine netemeinicia

hotărârii în partea încasării cheltuielilor de asistenţă juridică suportate de intimat/reclamant în cadrul cauzei penale, în mărime de 7050 lei, cuantumul căreia este nerezonabil, or aceasta nu a fost probat în mod corespunzător.

42. Concomitent susţine apelantul netemeinicia hotărârii în partea admiterii pretenţiei privind compensarea cheltuielilor de asistenţă juridică suportate la examinarea prezentei cauze civile, astfel intimatul în prezentul proces civil a beneficiat de asistenţă juridică din partea avocatului Ţurcanu Igor, pentru care a achitat suma de 7050 lei iar instanţa de fond a dispus adjudecarea acestei sume din contul bugetului de stat. Totodată acţiunea reclamantului a fost admisă parţial, or din suma de 60 000,00 lei pretinsă cu titlu de prejudiciu moral, cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală şi ale procuraturii, instanţa a dispus încasarea sumei de 25 000,00 lei, însă prima instanţă a admis integral pretenţia cu privire la compensarea cheltuielilor de asistenţă juridcă suportate la examinarea prezentei cauze civile, în contextul în care acţiunea a fost admisă parţial. Respectiv, prima instanţă urma a dispune compensarea cheltuielilor de asistenţă juridică suportate la examinarea prezentei cauze civile proporţional părţii admise din pretenţii.
43. Prin referinţa din 29 ianuarie 2024 Procuratura RM prin care şi-a manifestat dezacordul cu hotărârea instanţei de fond.
44. În şedinţa instanţei de apel reprezentantul apelantului-intimat Procuratura Generală al RM, procurorul Bodareu Octavian a susţinut cererea de apel declarată cu toate motivele invocate în ea.
45. Apelanta-intimata Copceac Valentina, reprezentantul acesteia avocatul Ţurcanu Igor şi apelantul-intimat Ministerul Justiţiei al RM nu s-au prezentat din motive necunoscute instanţei.
46. Potrivit avizului de recepţie DS8010844329AS, citaţia expediată în adresa apelantei-intimat Copceac Valentina a fost returnată instanţei de apel cu menţiunea Oficiului poştal ca ”nereclamat” (f.d. 47-48, Vol.II).
47. În conformitate cu art. 100 alin. (1) Cod de procedură civilă, cererea de chemare în judecată şi actele de procedură se comunică participanţilor la proces şi persoanelor interesate, contra semnătură, prin intermediul persoanei împuternicite, prin poştă, cu scrisoare recomandată şi cu aviz de primire, prin intermediul biroului executorului judecătoresc, la adresa electronică indicată în cererea de chemare în judecată sau înregistrată prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, sau prin alte mijloace care să asigure transmiterea textului cuprins în act şi confirmarea primirii lui, precum şi prin delegaţie judiciară.
48. Articolul 106 Cod de procedură civilă prevede că dacă destinatarul refuză să primească citaţia sau înştiinţarea, persoana împuternicită să o înmâneze consemnează refuzul pe citaţie sau înştiinţare şi o restituie instanţei judecătoreşti. Persoana care refuză să primească citaţia sau înştiinţarea se consideră înştiinţată despre locul, data şi ora şedinţei de judecată sau despre

locul, data şi ora efectuării unui act procedural. Neprezentarea ei în instanţă nu împiedică judecarea cauzei sau efectuarea actului procedural.

49. Sensul autentic al dispoziţiei art. 106 din Codul de procedură civilă, determinat din perspectiva interpretării logico-gramaticale a textului legal, denotă faptul că, refuzul de a primi citaţia sau înştiinţarea ori nereclamarea destinatarului la oficiul poştal pentru ridicarea citaţiei sau înştiinţării se consideră că ultimul a fost citat legal, deoarece citarea are drept scop înştiinţarea destinatarului despre, locul data şi ora îndeplinirii unui act de procedură, iar refuzul ultimului de a recepţiona citaţia se echivalează cu înştiinţarea acestuia, or reieşind din pct.2 din Regulile privind prestarea serviciilor poştale, aprobat prin hotărârea Guvernului nr.1457 din 30 decembrie 2016, noţiunea de trimitere *nereclamată* este trimitere poştală care nu a fost distribuită (predată) destinatarului din cauza nesolicitării sau refuzului de recepţionare a acesteia.
50. Totodată reprezentantul apelantei-intimat Copceav Valentina, avocatul Ţurcanu Igor şi apelantul-intimat Ministerul Justiţiei al RM au fost citaţi la şedinţa de judecată prin intermediul poştei electronice, la adresa ***** şi adresa ***** la 03 ianuarie 2024 (f.d.46, Vol.II).
51. Conform prevederilor art. 105 alin.1[1]) CPC, citaţia sau înştiinţarea se expediază autorităţilor publice, persoanelor juridice de drept privat şi avocaţilor prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor sau prin orice mijloc de comunicare ce asigură transmiterea şi confirmarea primirii acestor acte. La solicitarea persoanelor fizice, citaţia sau înştiinţarea poate fi transmisă acestora prin mijloace de comunicare ce asigură transmiterea şi confirmarea primirii acestor acte sau prin poşta electronică în cadrul Programului integrat de gestionare a dosarelor.
52. Prin urmare, Colegiul Civil ţinând cont de prevederile art. 379 CPC, a dispus examinarea cauzei în lipsa apelantei-intimat Copceac Valentina, în lipsa avocatului Ţurcanu Igor şi Ministerul Justiţiei al RM care au fost înştiinţat în mod legal despre data şi ora examinării cauzei.

Aprecierea instanţei de apel:

53. Analizând legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate, examinând înscrisurile, audiind participanţii la proces, Colegiul civil consideră apelurile declarate de Copceac Valentina, Ministerul Justiţiei al RM şi Procuratura Generală a RM neîntemeiate şi pasibile respingerii din următoarele motive:
54. Potrivit art.362 alin.1 CPC, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunţării dispozitivului hotărîrii, dacă legea nu prevede altfel.
55. Din materialele cauzei rezultă că dispozitivul hotărîrii a fost pronunţat la 31 iulie 2023, iar cererile de apel au fost declarate la 09 august 2023, 16 august 2023 şi 29 august 2023 prin urmare, Colegiul consideră că apelanţii s-au încadrat în termenul prevăzut de lege pentru declararea apelului.
56. Conform art. 385 lit. „a” CPC al RM instanţa de apel după ce judecă apelul este în drept să respingă apelul şi să menţină hotărârea primei instanţe.

57. În conformitate cu art. 239 CPC al RM, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanţa îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă şi pe probele cercetate în şedinţa de judecată.
58. Articolul 241 alin. 5) CPC prevede că, în motivarea hotărîrii se indică circumstanţele cauzei, constatate de instanţă, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanţe, argumentele invocate de instanţă la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanţa.
59. Analiza pe care judecătorul o face în legătură cu motivele de fapt şi de drept, care i-au format convingerea în sensul unei anumite soluţii trebuie să fie clară şi simplă, precisă, conchisă şi fermă, să aibă putere de convingere.
60. Această dispoziţie legală a fost adoptată în scopul de a asigura o bună administrare a justiţiei, de a întări încrederea justiţiabililor în hotărârile judecătoreşti şi de a da posibilitatea instanţelor superioare să-şi exercite controlul judecătoresc.
61. Suplimentar, Colegiul remarcă că hotărârea este întemeiată, dacă în ea sunt expuse toate circumstanţele care au importanţă la soluţionarea cauzei şi care au fost verificate în şedinţa de judecată multilateral, complet şi au fost elucidate probele privind circumstanţele constatate ale cauzei. Concluziile privind circumstanţele de fapt ale cauzei se motivează în hotărâre prin probele enumerate în art. 117 CPC, iar în conformitate cu art. 118 alin. (5) CPC, instanţa judecătorească (judecătorul) este în drept să propună părţilor şi altor participanţi la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare şi să dovedească faptele ce constituie obiectul probaţiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor.
62. În conformitate cu prevederile art. 121 Codul de procedură civilă, instanţa judecătorească reţine spre examinare şi cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existenţa sau inexistenţa de circumstanţe, importante pentru soluţionarea justă a cazului.
63. Articolul 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, statuează că instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectual, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.
64. În temeiul art. 240 alin. (1) Cod de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanţa judecătorească apreciază probele, determină circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluţionării pricinii şi admisibilitatea acţiunii.
65. În conformitate cu prevederile art. 118 al-le (1) - (3) Codul de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Partea care nu a exercitat pe deplin obligaţia de a dovedi anumite fapte este în drept să

înainteze instanţei judecătoreşti un demers prin care solicită audierea părţii adverse în privinţa acestor fapte dacă solicitarea nu se referă la circumstanţele pe care instanţa le consideră dovedite. Circumstanţele care au importantă pentru soluţionarea justă a pricinii sânt determinate definitiv de instanţa judecătorească pornind de la pretenţiile şi obiecţiile părţilor şi ale altor participanţi la proces, precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate.

66. În corespundere cu art. 6 paragraful 1 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale şi jurisprudenţa CtEDO, instanţele de judecată sunt obligate să motiveze hotărârile sale, care vor trebui să conţină circumstanţele cauzei constatate de instanţă, probele pe care se întemeiază concluziile referitor la admiterea sau respingerea acţiunii, alte chestiuni ce au fost soluţionate în cadrul judecării pricinii, legea materială și/sau procedurală aplicată în cadrul judecării pricinii, argumentele instanţei în caz de respingere a unor probe prezentate de participanţi etc.
67. Conform art. 373 Cod de procedură civilă, (1) Instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă. (2) În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces. (3) În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanţa de apel se pronunţă în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanţă. (5) Instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel. (6) Apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situaţie mai dificilă decât aceea din hotărârea atacată cu apel, cu excepţia cazurilor când consimte şi când hotărârea este atacată şi de alţi participanţi la proces.
68. Astfel, prevederile legale enunţate în mod expres obligă instanţa de apel să verifice circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar invocate de părţi şi este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei şi să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.
69. Or, potrivit regulilor unui proces echitabil, reţinîndu-se rolul determinant al concluziilor instanţei de apel, ultima are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însuşirea motivelor instanţei inferioare *(Hirro Balani vs Spaniei, nr. 18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis vs Grecia nr. 21522/93 din 29.05.1997 §43).*
70. Raportând dispoziţiile normelor suscitate la circumstanţele cauzei, evaluând soluţia primei instanţe prin prisma raţionalismului pretenţiilor înaintate în raport cu circumstanţele de fapt şi de drept invocate, instanţa de apel

consideră că concluzia instanţei de fond este una corectă, din următoarele raţionamente.

71. Articolul 5 alin. 1) Cod de procedură civilă declară, că orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanţă judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-şi apăra drepturile încălcate sau contestate, libertăţile şi interesele legitime.
72. Colegiul civil reţine că, reclamanta Copceac Valentina a depus cerere de chemare în judecată către Ministerul Justiţiei al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală al RM prin care a solicitat repararea prejudiciului material şi moral cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală şi procuraturii, şi încasarea cheltuielilor de judecată.
73. Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prima instanţă a admis parţial acţiunea înaintată de Copceac Valentina, şi a încasat din contul statutului prin intermediul Ministerului Justiţiei suma de 25 000 cu titlu de prejudiciul moral, suma de 1384 lei cu titlul de cheltuieli pentru transport şi 536 lei cheltuieli pentru servicii xerox, suma de 7050 lei cu titlu de cheltuieli pentru asistenţa juridică din cadrul procesului penal şi 9 200 lei cu titlu de cheltuieli de asistenţă juridică din cadrul prezentului proces. În rest, pretenţiile au fost respinse ca neîntemeiate.
74. Exprimându-şi dezacordul cu hotărârea primei instanţe, Copceac Valentina, Ministerul Justiţiei al RM şi Procuratura Generală al RM au declarat apel, invocând argumentele reţinute supra.
75. Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Bălţi consideră hotărârea primei instanţe întemeiată, iar argumentele din cererile de apel neîntemeiate, reieşind din următoarele.
76. În cadrul examinării cauzei în instanţa de apel Colegiul civil a stabilit că, prin ordonanţa de începere a urmăririi penale din 19 iunie 2017 emisă de procurorul în Procuratura raionului Edineţ, Nadejda Podgurschi în privinţa lui Copceac Valentina a fost pornită urmărirea penală, în baza elementelor constitutive ale infracţiunii prevăzute de art. 303 alin.(2) Cod Penal RM, pe faptul de amestec sub orice formă în activitatea organelor de urmărire penală cu scopul de a împiedica cercetarea rapidă, completă şi obiectivă a cauzei penale, cu atribuirea cauzei penale a nr. *****. (f.d.14, Vol.I).
77. Prin ordonanţa din 19 iulie 2017 emisă de procurorul în Procuratura raionului Edineţ, Nadejda Podgurschi s-a dispus prelungirea termenului de urmărire penală până la data de 19 august 2017. (f.d.15, Vol.I).
78. Potrivit citaţiilor din 09 august 2017 şi 14 august 2017 Copceac Valentina a fost citată pentru a fi audiată. (f.d.16-17, Vol.I).
79. La 14 august 2017, Copceac Valentina pentru realizarea efectivă a dreptului la apărare a încheieat contract de asistenţa juridică cu avocatul Igor Ţurcanu pentru reprezentarea intereselor în faţa organelor de urmărire penală. (f.d.18, Vol.I).

80. Prin ordonanţa de recunoaştere a persoanei în calitate de bănuit din 15 august 2017 emisă de procurorul în Procuratura raionului Edineţ, Nadejda Podgurschi, apelanta Copceac Valentina a recunoscută în calitate de bănuită pe cauza penală nr. *****. (f.d.19, Vol.I).
81. Prin ordonanţele din 18 august 2017, 18 septembrie 2017, 18 octombrie 2017 şi 17 noiembrie 2017 emise de către procurorul în Procuratura raionului Edineţ, Nadejda Podgurschi a fost dispusă prelungirea termenului de urmărire penală. (f.d.22-25, Vol.I).
82. Potrivit citaţiilor din 16 octombrie 2017 şi 05 ianuarie 2018, apelanta Copceac Valentina a fost citată pentru a fi audiată şi pentru a participa la efectuarea acţiunilor de urmărire penală la procuratura Edineţ. (f.d.26-27, Vol.I).
83. Prin ordonanţa de punere sub învinuire din 14 noiembrie 2017 emisă de procurorul în Procuratura raionului Edineţ, Nadejda Podgurschi, apelanta Copceac Valentina a fost pusă sub învinuire de comiterea infracţiunii prevăzute de art. 303 alin.2) CP (f.d.28, Vol.I).
84. Ulterior, Copceac Valentina şi reprezentantul acesteia, au fost informaţi despre faptul finisării urmării penale. În cadrul proceduri de aducere la cunoştinţă a materialelor cauzei penale, avocatul a solicitat prelungirea termenului de aducere la cunoştinţă deoarece era deja sfîrşitul zilei (f.d.30, Vol.I).
85. Prin cererea din 23 ianuarie 2018 contrasemnată de avocatul Ţurcanu Igor şi Dornean Leonid, s-a solicitat audiere suplimentară a părţilor în calitate de învinuit (f.d.31, Vol.I).
86. La fel prin cererile din 23 ianuarie 2018, avocatul Ţurcanu Igor a solicitat ridicarea materialelor din dosarul penal nr.2015140188 şi clasarea cauzei penale din motiv că acţiunile apelantei nu întrunesc componenţa de infracţiune prevăzută de art. 303 Cod Penal RM. (f.d.32-33, Vol.I).
87. La data de 31 ianuarie 2018 în adresa lui Copceac Valentina a fost remisă copia rechizitoriului pe cauza penală nr. *****. (f.d.34, Vol.I). Potrivit rechizitoriului nominalizat, Copceac Valentina a fost învinuită de comiterea infracţiunii prevăzută de art. 303 alin.(2) Cod penal (f.d.35-41, Vol.I).
88. Prin sentinţa judecătoriei Edineţ, sediul central din 29 octombrie 2018, s-a încetat procesul penal privind învinuirea lui Dornean Leonid si Copceac Valentina, de săvârşirea infracţiunii prevăzută de art. 303 alin.(2) Cod penal a RM în legătură că fapta constituie o contravenţie administrativă. Dornean Leonid si Copceac Valentina au fost recunoscuţi vinovaţi de comiterea contravenţiei prevăzute de art. 336 Cod contravenţional a RM. Procesul contravenţional în privinţa lui Dornean Leonid si Copceac Valentina de comiterea contravenţiei prevăzute de art. 336 Cod contravenţional a RM, s-a încetat din motivul expirării termenului de prescripţie pentru atragerea la răspunderea contravenţională. Măsura preventivă - obligarea de nepărăsire a ţării aplicată lui Dornean Leonid si Copceac Valentina, s-a revocat. Corpul delict - CD cu înregistrări video şi audio rămâne în dosarul penal pe tot

termenul de păstrare. Acţiunea civilă înaintată de procurorul Podgurschi Nadeida cu privire la încasarea cheltuielilor judiciare în sumă de 50,22 lei de la Dornean Leonid şi Copceac Valentina în beneficiul statului, s-a respins ca neîntemeiată. (f.d.42-52, Vol.I).

89. Prin decizia Colegiului penal al Curţii de Apel Bălţi din 26 februiarie 2020 s-a respins ca nefondat apelul declarat de procurorul în procuratura raionului Edineţ, Podgurschi Nadejda împotriva sentinţei judecătoriei Edineţ sediul Central din 29.10.2018. S-au admis apelurile declarate de avocatul Ţurcanu Igor în interesele inculpaţilor Dornean Leonid Grigore şi Copceac Valentina Vladimir şi inculpaţii Dornean Leonid Grigore şi Copceac Valentina Vladimir împotriva sentinţei judecătoriei Edineţ sediul Central din 29.10.2018, sentinţă care s-a casat în total, inclusiv din alte motive decât cele invocate, cu pronunţarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanţă după cum urmează. S-a achitat Dornean Leonid Grigore învinuit în săvârşirea infracţiunii prevăzute de art.42 al.4, 303 al.2 CP RM, din motiv că nu s-a constatat existenta faptei infracţiunii. S-a achitat Copceac Valentina Vladimir învinuită în săvârşirea infracţiunii prevăzute de 303 al.2 CP RM, din motiv că nu s-a constatat existenta faptei infracţiunii. (f.d.55-68, Vol.I).
90. Ulterior, prin decizia irevocabilă al Colegiului penal lărgit al Curţii Supreme de Justiţie din 04 noiembrie 2020, fost respins ca inadmisibil recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de circumscripţie Bălţi, Prisacari Lilia (f.d.90-103, Vol.I).
91. Drept urmare a circumstanţelor sus menţionate, Valentina Copceac invocând faptul că, în urma ilegalităţilor comise de către organele de drept i-au fost cauzate suferinţe fizice şi psihice, suportate pe parcursul unei perioade îndelungate şi ca urmare a faptului că a fost trasă ilegal la răspundere penală a solicitat recuperarea prejudiciului material şi moral din contul bugetului de stat.
92. Conform art. 53 alin. (2) din Constituţia Republicii Moldova, statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârşite în procesele penale de către organele de anchetă şi instanţele judecătoreşti.
93. Conform art. 2007 alin. (1) Cod civil, prejudiciul cauzat persoanei prin acţiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanţelor de judecată se repară de către stat integral, indiferent de vinovăţia persoanei responsabile, în următoarele cazuri:
    a) condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declaraţiei scrise de a nu părăsi localitatea;
    b) *aplicare ilegală, în calitate de sancţiune contravenţională*, a arestului, a muncii neremunerate în folosul comunităţii;
    c) acţiuni sau inacţiuni care au dus, după caz, la:

- constatarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin hotărâre, a încălcării drepturilor sau libertăţilor fundamentale ale unei persoane şi dispunerea achitării unor sume în beneficiul acesteia;
- pronunţarea unei hotărâri de către o instanţă judecătorească naţională, ca urmare a condamnării statului de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin care s-a dispus achitarea unor sume din contul statului.

94. Conform art. 2036 alin. (1) şi (3) Cod civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege, instanţa de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparaţia prejudiciului prin plata de despăgubiri. 3) Reparaţia prejudiciului moral se face şi în lipsa vinovăţiei autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declaraţiei scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancţiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunităţii şi în alte cazuri prevăzute de lege.
95. Conform prevederilor art. 2037 alin.1) CC, mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanţa de judecată în funcţie de caracterul şi gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăţie a autorului prejudiciului, dacă vinovăţia este o condiţie a răspunderii, şi de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacţie echitabilă persoanei vătămate.
96. Astfel, în codul civil şi în Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti nr. 1545 din 25 februarie 1998, sunt prevăzute garanţiile legale la care a apelat reclamanta în prezenta cauză.
97. Din perspectiva apariţiei prejudiciului cauzat prin acţiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanţelor de judecată, se atestă temeiuri generale, care sunt prevăzute la art. 2007 Cod civil şi temeiuri speciale, care sunt prevăzute la art. 3 alin. (1) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998.
98. Conform art. 3 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, este reparabil prejudiciul material şi moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: a) reţinerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, *de declaraţie de a nu părăsi localitatea sau ţara*, tragerii ilegale la răspundere penală; b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunităţii; c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziţiei, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcţie), precum şi în urma altor acţiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; d) supunerii ilegale la arest contravenţional, reţinerii contravenţionale ilegale sau aplicării ilegale a

amenzii contravenţionale de către instanţa de judecată; e) efectuării măsurilor speciale de investigaţii cu încălcarea prevederilor legislaţiei; f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ştampilelor, precum şi în urma blocării conturilor bancare. Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcţie de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură şi din instanţele judecătoreşti.

99. Conform art. 6 lit. a) din legea menţionată, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea şi modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

a) devenirii definitive şi irevocabile a sentinţei de achitare;

b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare;

c) adoptării de către instanţa judecătorească a hotărîrii cu privire la anularea arestului contravenţional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;

d) adoptării, de către judecătorul de instrucţie, în condiţiile art.313 alin.5) din Codul de procedură penală, în privinţa persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulităţii actelor sau acţiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigaţii.

100. Conform art. 10 din legea prenotată, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea şi în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art. 6.

101. Conform art. 11 din aceeaşi lege, mărimea compensaţiei pentru repararea prejudiciului moral se stabileşte de instanţa de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensaţiei se determină luându-se în considerare: a) gravitatea infracţiunii de a cărei săvârşire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul şi gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală şi la examinarea cauzei penale în instanţa de judecată; c) rezonanţa pe care a avut-o în societate informaţia despre învinuirea persoanei; d) durata urmăririi penale, precum şi durata examinării cauzei penale în instanţa de judecată; e) natura dreptului personal lezat şi locul lui în sistemul de valori al persoanei; f) suferinţele fizice, caracterul şi gradul suferinţelor psihice; g) măsura în care compensaţia bănească poate atenua suferinţele fizice şi psihice cauzate; h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenţie. Instanţa de judecată va determina mărimea compensaţiei şi în baza criteriilor specificate la art. 219 alin. (4) din Codul de procedură penală. În toate cazurile, instanţa de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile şi echitabile a prejudiciului moral.

102. Astfel, în rezultatul verificării legalităţii şi temeiniciei hotărârii primei instanţe, prin prisma normelor legale citate şi situaţiei de fapt constatată în speţă, Colegiul civil relevă că instanţa de fond corect a soluţionat problema reparării prejudiciului cauzat moral şi material pretins de reclamanta-apelanta

Valentina Copceac în legătură cu acţiunile organului de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti.

103. Or, Colegiul reţine întrunirea condiţiilor prevăzute la art. 3 lit. a), art. 6 şi art. 10 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, care au fost dovedite prin actele anexate la materialele cauzei – sentinţa judecătoriei Edineţ, sediul central din 29 octombrie 2018 prin care s-a încetat procesul penal privind învinuirea Valentinei Copceac, de săvârşirea infracţiunii prevăzută de art. 303 alin.2) Cod penal a RM în legătură că fapta constituie o contravenţie administrativă şi recunoşterea Valentinei Copceac vinovată de comiterea contravenţiei prevăzute de art. 336 Cod contravenţional a RM, proces contravenţional care s-a încetat din motivul expirării termenului de prescripţie pentru atragerea la răspunderea contravenţională, şi *în coroborare* cu achitarea reclamantei-apelantei Valentina Copceac învinuită în săvârşirea infracţiunii prevăzute de art. 303 alin.2) CP din motiv că nu s-a constatat existenţa faptei infracţiunii, conform deciziei Colegiului penal al Curţii de Apel Bălţi din 26 februarie 2020, devenită definitivă şi irevocabilă la 04 noiembrie 2020.
104. Prin urmare, sub aspectul argumnetelor invocate de apelanta-intimata Valentina Copceac în cererea sa de apel ce ţine de cuntumul prejudiciului moral încasat în mărime de 25 000 lei, Colegiul civil consideră întemeiată concluzia primei instanţe cu privire la admiterea parţială a pretenţiei nominalizate.
105. Or, instanţa de fond, ţinând cont de natura dreptului lezat, de caracterul şi gravitatea suferinţelor suportate, de statutul persoanei, de perioada aflării sub învinuirea penală şi procedurii judiciare, de faptul că faţă de Valentina Copceac a fost aplicată măsura preventive - obligarea de nepărăsire a ţării menţinută pe durata urmăririi penale, cât şi de faptul că Valentina Copceac a fost achitată de săvîrşirea infracţiunii încriminate pe motiv că nu s-a constatat existenţa faptei infracţiunii, just a ajuns la concluzia de a admite parţial pretenţiile reclamantei cu privire la repararea prejudiciului moral şi a stabili cuantumul prejudiciului moral în mărime de 25 000 lei, care este echitabilă suferinţelor psihice suportate de ultima.
106. În lumina Convenţiei Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăţilor Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacţie echitabilă pentru prejudiciul moral suferit, iar cuantumul despăgubirilor trebuie astfel încât să aibă un efect compensatoriu, dar fără a constitui sume excesive pentru autorii daunelor şi nici venituri nejustificative pentru victime.
107. La caz, prima instanţă a stabilit corect suportarea suferinţelor psihice de către reclamanta Valentina Copceac ca urmare a intentării unei cauze penale şi tragerii la răspundere pe marginea acestei cauze.
108. Totodată, Colegiul judiciar consideră că mărimea prejudiciului moral solicitat de reclamanta Valentina Copceac în mărime de 60 000 lei, este excesivă, motiv pentru care acesta nu pot fi satisfăcut integral, ţinând cont de principiul

potrivit căruia compensaţia nu trebuie să fie excesivă pentru autorii daunelor, nici venit nejustificativ pentru victime.

109. Colegiul civil reiterează că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echităţii, care exprimă că indemnizaţia trebuie să prezinte o justă şi integrală despăgubire, iar sumele încasate prin hotărârea judecătorească contestată, răspund acestui criteriu.
110. Reieşind din cele expuse mai sus, Colegiul judiciar reţine că, instanţa de fond corect a apreciat gradul şi caracterul suferinţelor reclamantei-apelant, dând o apreciere eficientă circumstanţelor în care a fost cauzat prejudiciul, stabilind astfel cuantumul prejudiciului moral, a acordat o recompensă bănească în mărime de 25 000 lei, care în viziunea instanţei de apel reprezintă o recompensă echitabilă, care ar aduce o satisfacţie proporţională suferinţelor şi trăirilor psihice suportate de către Valentian Copceac, urmare a atragerii ilegale la răspundere penală, iar temeiuri de încasare a unei sume mai mari în beneficiul reclamantei instanţa de fond cât şi cea de apel nu a stabilit.
111. Cu privire la dezacordul apelanţilor-intimaţi Ministerului Justiţiei şi Procuratura Generală al RM în partea sumei încasate în mărime de 25 000 lei prin hotărârea contestată ca despăgubire morală ca fiind exagerată şi neechitabilă cu suferinţele pretinse că ar fi fost posibil suportate, precum şi a faptului că recunoaşterea oficială şi publică a violării constiuie pri sine o satisfacţie echitabilă sufiecientă pentru orice prejudiciu moral eventual suferit de reclamantă, Colegiul civil notează că această pretenţie a fost admisă parţial de prima instanţă, în limita echităţii şi rezonabilităţii.
112. Astfel, Colegiul civil respinge ca irelevante argumentele în acest sens ale Ministerului Justiţiei şi Procuraturii Generale ale RM, deoarece o parte se referă la explicarea normelor legale, iar celelalte sunt nefondate, pe când prima instanţă a determinat şi aplicat corect normele de drept materiale care guvernează obiectul material litigios.
113. Totodată, în contextul argumentelor invocate în cererile de apel declarate de Ministerului Justiţiei şi Procuratura Generala ale RM, Colegiul judiciar reţine că, dreptul la repararea prejudiciului, în mărime şi modul stabilite de lege, apare în cazul devenirii definitive şi irevocabile a sentinţei de achitare, conform art. 6 lit. a) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acţiunilel ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti.
114. În contextul situaţiei de fapt constatată, instanţa de apel reţine că corect a fost stabilit că Valentina Copceac este în drept de a pretinde repararea prejudiciului cauzat în urma acţiunilor organelor de urmărire penală, procuraturii şi instanţelor judecătoreşti, întrucât aceasta prin act judecătoresc irevocabil a fost achitată de comiterea infracţiunii prevăzute de art.303 alin.2) CP pe motiv că nu s-a constatat existenţa faptei infracţiunii.

115. Astfel, Colegiul civil apreciază drept lipsite de temei argumentele apelanţilor-intimaţi Ministerului Justiţiei şi Procuratura Generală al RM cu privire la faptul că nu au fost întrunite condiţiile de aplicabilitate a răspunderii statului prin prisma Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.
116. Colegiul civil menţionează că în sensul dispoziţiilor enunţate este de înţeles că, pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare şi de anchetă sunt necesare condiţii speciale şi anume: că fapta ilicită, în calitate de condiţie generală a răspunderii delictuale, va avea particularităţi în materia respectivă, prin urmare nu orice acţiune ilicită a organelor de anchetă şi judecată atrage răspunderea statului. O altă condiţie necesară pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare este actul de reabilitare, care şi atestă admiterea erorii judiciare şi prejudicierea neîntemeiată a persoanei.
117. *Mai mult ca atât, instanţa de apel reţine că chiar şi în cazul când organele de drept au respectat cerinţele formale la întreprinderea acţiunilor de urmărire penală, acest complex de acţiuni în cumul sunt apreciate ca fiind ilicite odată cu emiterea sentinţei de achitare a apelantei.*
118. La caz, Colegiul judiciar constată că sunt întrunite condiţiile prevăzute de Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, Valentina Copceac prin act judecătoresc irevocabil fiind achitată. Or, odată cu constatarea violării drepturilor lui Valentina Copceac prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti, urmează a fi reparat atât prejudiciul moral cât cel material cauzat prin aceste acţiuni.
119. În temeiul celor expuse mai sus, Colegiul civil reţine că la caz se instituie obligaţia generală a statului de a repara persoanelor fizice - la caz apelantei-intimatei Valentina Copceac prejudiciul material şi moral cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti, or, pe o perioadă aproximativ de 2 ani, Valentina Copceac a fost supusă unor suferinţe psihice, urmând a-şi demonstra nevinovăţia, fiind obligată de a se prezenta la organul de urmărire penală sau la instanţele de judecată.
120. Totodată, în pofida argumentelor invocate în cererile de apel declarate de Ministerului Justiţiei şi Procuratura Generala ale RM precum că, cheltuielile de asistenţă juridică suportate în cauza penală sunt neprobate, nerezonabile şi exagerate, Colegiul judiciar consideră justă soluţia instanţei de fond privind compensarea cheltuielilor de judecată revendicate de reclamanta la examinarea cauzei penale în mărime de 7050 lei.
121. Or, conform art. 7 lit. e) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, în cazurile menţionate la art. 3 alin. (1), persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie: sumele plătite de ea pentru asistenta juridică.
122. În cadrul procesului penal în care reclamanta Valentina Copceac a fost achitată prin decizia Curţii de Apel ABălţi din 26 februarie 2020, devenită definitivă şi

irevocabilă la 04 noiembrie 2020, ultima a suportat cheltuieli de asistenţa juridică în sumă de 7050 lei, pe care le-a confirmat prin bonul de plată seria GL nr.288516 din 18 mai 2022 în sumă de 7050 lei, în legătură cu acordarea asistenţei juridice de către avocatul Igor Ţurcanu (f.d. 109, Vol.I).

123. Prin urmare, Colegiul judiciar consideră că prima instanţă legal şi întemeiat a compensat reclamantei Valentian Copceac cheltuielile de asistenţă juridică suportate în cadrul procesului penal, or, în speţă sunt întrunite condiţiile prevăzute la art. 7 lit. e) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998.
124. Potrivit prevederilor art. 94 alin.1)CPC, instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părţii care a avut cîştig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acţiunea reclamantului a fost admisă parţial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporţional părţii admise din pretenţii, iar pîrîtului – proporţional părţii respinse din pretenţiile reclamantului.
125. În conformitate cu art. 96 alin. (1) Cod de procedură civilă, instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părţii care a avut cîştig de cauză cheltuielile ei de asistenţă juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare şi rezonabile.
126. În conformitate cu prevederile art. 96 alin.1^{1}) cheltuielile menţionate la alin.(1) se compensează părţii care a avut câştig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.
127. Reitrând normele legale citate mai sus, Colegiul civil reţine că reclamanta Valentian Copceac a solicitat încasarea cheltuielilor pentru asistenţă juridică suportate în legătură cu examinarea prezentei cauze civile, anexând în acest sens bonul de plată bonul de plată cu seria GL nr. 288546 din 02.03.2023 în sumă de 6400 lei (f.d.142, Vol.I), bonul de plată bonul de plată cu seria GL nr. 288548 din 04.04.2023 în sumă de 700 lei (f.d.146, Vol.I), bonul de plată bonul de plată cu seria GL nr. 288858 din 11.07.2023 în sumă de 700 lei (f.d.187, Vol.I), bonul de plată bonul de plată cu seria GL nr. 288859 din 17.07.2023 în sumă de 700 lei (f.d. 190, Vol.I), bonul de plată bonul de plată cu seria GL nr. 288860 din 20.07.2023 în sumă de 700 lei (f.d.194, Vol.I), cheltuieli pe care Colegiul civil le consideră reale, necesare şi rezonabile.
128. Prin urmare, instanţa de fond ţinând cont de solictările reclamantei şi de natura dreptului lezat ale acesteia, corect a admis în mod integral cerinţa privind încasarea cheltuielilor de judecată suportate în cadrul prezentei cauze civile
129. Cu referire la argumentele apelantului Procuratura Generală al RM precum că la materialele cauzei de către reclamantă nu au fost anexate probe în susţinerea pretenţiei privind încasarea cheltuielilor suportate pentru servicii xerox, Colegiul civil reţine că la materialele cauzei sunt anexate un şir de bonuri de plată (f.d.147-148, 182, 191, 193, Vol.I) care confirmă în mod indubitabil faptul că reclamnta Valentina Copceac a avut de suportat cheltuieli

titlu pentru servicii xerox. Prin urmare, Colegiul judiciar consideră corectă soluţia primei instanţe privind încasarea prejudiciului material în sumă de 536 lei cu titlu de cheltuieli suportate pentru servicii xerox.

130. Totodată, Colegiul judiciar consider că instanţa de fond în mod întemeiat a încasat în beneficiul Valentinei Copceac prejudicial material în mărime 1384 lei cu titlu de cheltuieli de transport efectuate în legătură cu chemările la organele de urmărire penală şi instanţele de judecată.
131. Or, conform prevederilor art. 7 lit. g) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, în cazurile menţionate la art.3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie cheltuielile efectuate în legătură cu chemările în organul de urmărire penală, organul procuraturii sau în instanţa judecătorească.
132. Astfel, în cazul în care la 04 noimbrie 2020 a devenit definitivă şi irevocabilă decizia de achitare a apelantei-intimatei Valentina Copceac, ultima prin prisma prevederilor art. 7 lit. g) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 este îndreptăţită de a solicita şi de a i se restituie cheltuielile efectuate în legătură cu chemările în organul de urmărire penală, organul procuraturii şi în instanţa judecătorească.
133. Or, în cadrul examinării cauzei în instanţa de fond, apelanta-intimata Valentina Copceac a prezentat instanţei probe care atestă că ultima a avut de suportat cheltuielile în legătură cu chemările în organele de urmărire penală, organul procuraturii şi în instanţa de judecată (vezi f.d. 110-112, 147-148, 182, 193, Vol.I).
134. Prin urmare în cazul în care Valentina Copceac s-a deplasat de mai multe ori la organele de urmărire penală, organul procuraturii pentru a fi audiată, şi a participat nemijlocit la şedinţele de judecată în instanţele de judecată, Colegiul civil reieşind din probele anexate la materialele cauzei, reţine că s-a constatat cu certitudine că, Valentina Copceac a suportat cheltuieli în legătură cu chemările şi deplasările la organele de drept în mărime de 1384 lei, şi prin urmare instanţa de fond just a admis pretenţia dată.
135. Prin prisma celor invocate mai sus, Colegiul civil reţine că, apelanţii Valentina Copceac, Ministerul Justiţiei al RM şi Procuratura Generală a RM utilizând calea de atac, nu au prezentat în instanţa de apel probe care ar fi de natură să infirme sau să răstoarne concluziile expuse în hotărârea contestată.
136. Prin urmare, prima instanţă a examinat pricina respectivă în coroborare cu prevederile legislaţiei în vigoare, desfăşurând examinarea litigiului pe principiul contradictorialităţii şi egalităţii părţilor în drepturile procedurale, organizând procesul astfel încît părţile au avut posibilitatea de a-şi formula, argumenta şi dovedi poziţia în proces, de a alege modalităţile şi mijloacele susţinerii ei de sine stătător şi independent de instanţă, de alte organe şi persoane, de a-şi expune opinia asupra oricărei probleme de fapt şi de drept care are legătură cu pricina dată judecăţii şi de a-şi expune punctul de vedere asupra iniţiativelor instanţei, respectiv acordând posibilitate participanţilor la

proces de a-şi expune poziţia, totodată păstrîndu-şi imparţialitatea şi obiectivitatea, creînd condiţii pentru exercitarea drepturilor participanţilor la proces, pentru cercetarea obiectivă a circumstanţelor reale ale pricinii.

137. Reieşind din cele expuse, Colegiul civil consideră că, motivarea pretenţiilor expuse în cererile de apel nu sunt bazate pe careva probe concludente, deaceea se ajunge la concluzia că apelurile declarate de Valentina Copceac, Ministerul Justiţiei al RM şi Procuratura Generală a RM trebuie să fie respinse, iar hotărârea primei instanţe - menţinută.
138. În temeiul art-lor 385 lit. „a" CPC al RM, Colegiul civil

decide:

Respinge cererile de apel declarate de Procuratura Generală a RM, Ministerul Justiţiei al RM şi Copceac Valentina;

Menţine hotărârea judecătoriei Edineţ, sediul Briceni din 31 iulie 2023 emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Copceac Valentina către Ministerul Justiţiei al RM, intervenienţi accesorii Procuratura Generală a RM privind repararea prejudiciului material, moral şi încasarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este definitivă cu drept de recurs la Curtea Supremă de justiţie în termen de 2 luni cu recurs prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Preşedintele şedinţei,
Judecătorul **Stela Procopciuc**

Judecătorii: **Natalia Chircu** **Elena Grumeza**